

2019-09-12
S2019/03789/FST (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag att beskriva behovet av och tillgången till särskilda boendeformer för äldre

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att på nationell nivå beskriva behoven av och tillgången till platser, dels i särskilt boende för äldre och dels i biståndsbedömt trygghetsboende enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL. I uppdraget ingår att analysera vad som utmärker de kommuner som har brist på särskilda boendeformer för äldre jämfört med de kommuner som inte har brist. Utifrån aktuellt kunskapsläge ska myndigheten också ge förslag på hur utvecklingen av antalet platser kan följas framöver. Socialstyrelsen ska i uppdraget samråda med Boverket, Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och andra relevanta aktörer.

Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 300 000 kronor under 2019. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 4:5 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldreområdet, anslagsposten 11 Utvecklingsmedel - Socialstyrelsen. Socialstyrelsen ska senast den 1 september 2020 redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningen ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Ärendet

Kommunerna har i uppdrag att verka för att äldre människor får goda bostäder och ska enligt 5 kap. 5 § SoL inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre som behöver särskilt stöd. Ett särskilt boende för äldre är enligt Socialstyrelsens definition ett boende som tillhandahåller bostäder eller platser för heldygnsvistelse tillsammans med

insatser i form av vård och omsorg för äldre personer med behov av särskilt stöd.

Den 2 april 2019 trädde ändringar i socialtjänstlagen i kraft som förtydligar kommunernas möjlighet att även inrätta särskilda boendeformer för äldre som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering. Boendeformen, som har benämningen biståndsbedömt trygghetsboende, är frivilligt för kommunerna att inrätta. Tanken bakom lagändringen är bland annat att möta den utveckling som skett där kommunernas utbud av särskilda boenden kommit att anpassas till äldre med större vårdbehov.

Sveriges befolkning växer i antal och människor lever längre än tidigare, procentuellt sett är det gruppen äldre över 80 år som ökar mest. Samtidigt har andelen personer 80 år eller äldre med beslut om särskilt boende minskat under de senaste tio åren. Den 15 november 2016 trädde förordningen (2016:848) om ett nytt investeringsstöd för bostäder för äldre i kraft. Syftet med stödet är bland annat att stimulera till fler platser i särskilt boende för äldre, enligt SoL. Riksrevisionen som har granskat investeringsstödet för äldreboendestäder bedömer att utvecklingen av särskilt boende för äldre behöver följas och att regeringen behöver skapa en samsyn av läget med kommunerna.

Närmare om uppdraget

Syftet med uppdraget är beskriva behoven av och tillgången till särskilt boende och biståndsbedömt trygghetsboende för äldre. Socialstyrelsen ska i genomförandet av uppdraget beakta eventuella skillnader i kvinnors och mäns behov när det gäller särskilda boendeformer.

Inom ramen för uppdraget ska en nulägesanalys genomföras som bland annat innehåller uppgifter om hur många platser och boenden det finns och om utbudet av särskilda boendeformer för äldre stämmer överens med de olika behov som äldre kan ha. Analysen ska vidare beskriva vilka bakomliggande orsaker det finns till att kommuner har brist på särskilda boendeformer för äldre och vad som utmärker de kommuner som inte har brist. Socialstyrelsen ska också lämna förslag på hur utvecklingen av antalet platser i särskilt boende för äldre kan följas över tid.

I uppdraget ingår även att redogöra för hur många kommuner som bedriver den nya boendeformen biståndsbedömda trygghetsboenden enligt SoL eller som planerar att inrätta boendeformen.

Kostnaden för uppdragets genomförande under år 2020 beräknas till 700 000 kronor.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Charlotte Fagerstedt

Kopia till

Statsrådsberedningen
Finansdepartementet
Boverket
Inspektionen för vård och omsorg
Sveriges Kommuner och Landsting